

Sukkelat sormet

Kymmensormijärjestelmän harjoitusopas

Käyttäjälle

Tämän opaskirjan ulkoasussa on erityisesti huomioitu heikkonäköinen oppilas – teksti on selkeää ja kookasta. Hahmottamisen helpottamiseksi tekstikokonaisuudet erottuvat hyvin toisistaan. Opaskirjasta on mahdollista tilata myös pistekirjoituksella.

Opaskirjasta hyötyvät myös oppilaat, joilla on käsialaongelmia. Tietokoneella kirjoittaen jokainen pystyy tuottamaan helposti luettavaa tekstiä.

Uudistetussa versiossa harjoitukset on numeroitu, tekstejä lisätty, tekstikokoa suurennettu ja tekstin asettelu vaihdettu pystyyn. Lisäksi on lisätty ohjeet, miten voi käyttää näppäinkomentoja tietokoneella tallentamiseen ja tulostamiseen.

Toimittaneet: Ailimaria Saksa ja Helena Palmari
Graafinen suunnittelu: Marketta Perttunen ja Helena Palmari
ja toteutus Marketta Perttunen, kansi: Jenni Jolkkonen
”Sukkelat Sormet” –nimen ideointi: Arja Mäkelä

© Oppimis- ja ohjauskeskus Valteri 2019

Peruseriaatteita 10-sormijärjestelmän harjoitteluun

1. Riittävästi aikaa tutustua koneen toimintoihin
2. Perusasento saadaan asettamalla etusormet kirjaimille f ja j, jotka on merkitty näppäimistöön muovitarroilla.
3. Suullinen palaute tuotoksesta on tärkeä.
4. Virheettömyys ja kirjoitusrytmin löytyminen ovat alussa nopeutta tärkeämpiä seikkoja; tarvitaan aikaa oppia oikein
5. Kirjoituksen sujuvuus edellyttää, että sormet tuntevat näppäimistön
6. Opittua taitoa hyödynnetään mahdollisimman nopeasti arkipäivän tilanteissa, esim. lyhyet muistiinpanot, pienet kirjoitelmat
7. Konekirjoituksen periaatteet ovat samat näkevilla ja näkövammaisilla.
8. Kymmensormijärjestelmän opetuksen käytännön järjestelyt ovat aina koulu- ja oppilaskohtaista. Opetus voidaan toteuttaa esim. tukiovetustunteina, valinnaisaineena, atk-opetuksen yhteydessä, äidinkielen tuntien yhteydessä.
9. Oppimistuokioina toteutettu säännöllinen harjoittelu on mielekkäintä (esim. 20 min kerrallaan muutaman kerran viikossa).
10. Opetuksen antajana voi koulun tilanteesta riippuen toimia esim. luokanopettaja, aineenopettaja, koulunkäynninohjaaja tai henkilökohtainen avustaja.

1. Harjoitus

Kirjoita jokainen rivi kolme kertaa. Ensimmäistä riviä harjoitellessasi voit katsoa sormiin. Seuraavat osaat kirjoittaa katsomatta. Sormesi muistavat tehtävänsä. Kirjoita täysiä rivejä!

fjf fjf fjf fjf fjf fjf
jfj jfj jfj jfj jfj jfj

dkd dkd dkd dkd dkd dkd
kdk kdk kdk kdk kdk kdk

sls sls sls sls sls sls
lsl lsl lsl lsl lsl lsl

aöö aöö aöö aöö aöö aöö
ööa ööa ööa ööa ööa ööa

Tallenna aina harjoituksesi!

- **Alt** –näppäimellä ja nuolinäppäimellä etsimällä **Tiedosto/Tallenna** nimellä tai **CTRL + S** tai **F12**
- kirjoita harjoituksen numero ja paina enter

2. Harjoitus

Kirjoita yksi rivi kutakin sanaa!

Muista painaa peukalolla välinäppäintä, kun sana loppuu!

**alla alla alla alla alla alla
lakka lakka lakka lakka lakka**

**akka akka akka akka akka
kala kala kala kala kala kala**

**jaffa jaffa jaffa jaffa jaffa
kassa kassa kassa kassa
sala sala sala sala sala sala**

Keksi itse lisää sanoja perusrivin kirjaimista. Kirjoita ne!

Tallenna harjoitus!

3. Harjoitus

Kirjoita jokaista harjoitusta kolme riviä.

fghj fghj fghj fghj fghj fghj
jhgf jhgf jhgf jhgf jhgf jhgf

asdfg hjklöä asdfg hjklöä
äölkjh gfdsa äölkjh gfdsa

Kirjoita perusrivi moneen kertaan. Sano kirjain hiljaa mielessäsi samalla kun kirjoitat. Opettele perusrivi ulkoa!

asdfghjklöä asdfghjklöä
äölkjhgfdsa äölkjhgfdsa

Tallenna harjoitus!

4. Harjoitus

Kirjoita sanaa niin monta riviä, ettei tule yhtään virhettä.

**lakkaaja lakkaaja lakkaaja
kasaaja kasaaja kasaaja**

**jakaja jakaja jakaja jakaja
sadas sadas sadas sadas**

**säkä säkä säkä säkä säkä
gaala gaala gaala gaala**

Kirjoita kaikki ne sanat, jotka keksit perusrivin kirjaimista!

Muista sanojen välit.

Paina välinäppäin aina peukalolla!

Tallenna harjoitus!

5. Harjoitus

VASEN VAIHTONÄPPÄIN

Etsi koneestasi molemmat vaihtonäppäimet.

Merkitse ne kuplatarroilla.

Paina vasen vaihtonäppäin alas vasemmalla pikkusormella.

Kirjoita j-kirjain vaihtonäppäimen ollessa alhaalla.

Palauta pikkusormi perusriville omalle paikalleen.

Jaska Jaska Jaska Jaska
Jaffa Jaffa Jaffa Jaffa Jaffa

Jalka Jalka Jalka Jalka Jalka
Lada Lada Lada Lada Lada

Tallenna harjoitus!

6. Harjoitus

OIKEA VAIHTONÄPPÄIN

Paina oikea vaihtonäppäin alas oikealla pikkusormella.

Kirjoita s-kirjain vaihtonäppäimen ollessa alhaalla. Palauta pikkusormi perusriville omalle paikalleen.

Saksa Saksa Saksa Saksa
Dallas Dallas Dallas Dallas

Salla Salla Salla Salla Salla
Kalla Kalla Kalla Kalla Kalla

Keksi perusriviltä nimiä, jotka kirjoitetaan isolla alkukirjaimella.

Tallenna harjoitus!

7. Harjoitus

VAIHTONÄPPÄIMEN LUKKO

Vasemman vaihtonäppäimen yläpuolella on vaihtonäppäimen lukko Caps Lock. Paina sitä kerran pikkusormella, kun haluat isolla kirjoitettua tekstiä. Paina kerran samaa näppäintä kun haluat tavallista tekstiä.

**SALLASSA LAKASSA JA
KALASSA**

SAKSASSA SAA KALAA

**JAKAKAA JAFFASSA
JAFFAA**

FAFA HAKKAA KALAA

Tallenna harjoitus!

8. Harjoitus

OPETTELEMME YLÄRIVIN KIRJAIMIA

juj juj juj juj juj juj juj juj
uju uju uju uju uju uju uju

ftf ftf ftf ftf ftf ftf ftf ftf
tft tft tft tft tft tft tft tft

Juj Juj Juj Juj Juj Juj Juj
Uju Uju Uju Uju Uju Uju Uju

Ftf Ftf Ftf Ftf Ftf Ftf Ftf Ftf
Tft Tft Tft Tft Tft Tft Tft Tft

Tallenna harjoitus!

9. Harjoitus

Kirjoita jokaista harjoitusta kolme riviä.

Jukka Jukka Jukka Jukka
Tutta Tutta Tutta Tutta Tutta

Juuka Juuka Juuka Juuka
Sasu Sasu Sasu Sasu Sasu

Saku Saku Saku Saku Saku
Jaska Jaska Jaska Jaska

Tallenna harjoitus!

10. Harjoitus

Kirjoita jokaista harjoitusta kolme riviä.

Uula Uula Uula Uula Uula
Tuula Tuula Tuula Tuula

Ulla Ulla Ulla Ulla Ulla Ulla
Allu Allu Allu Allu Allu Allu

JUKKA TUTTA JUUKA SAKU
UULA TUULA TATU SATU

Tallenna harjoitus!

11. Harjoitus

KESKISORMILLE LISÄÄ KIRJAIMIA

Kirjoita jokaista harjoitusta kolme riviä.

kik kik kik kik kik kik kik
iki iki iki iki iki iki iki iki

ded ded ded ded ded ded
ede ede ede ede ede ede

kiikku kiikku kiikku kiikku
tikku tikku tikku tikku

sade sade sade sade sade
edes edes edes edes edes

satu satu satu satu satu
side side side side side side

Tallenna harjoitus!

12. Harjoitus

Kirjoita jokaista harjoitusta kolme riviä.

**tukka tukka tukka tukka
laukku laukku laukku laukku
kuula kuula kuula kuula**

**essu essu essu essu essu
sekki sekki sekki sekki sekki
aasi aasi aasi aasi aasi aasi**

**kissa kissa kissa kissa kissa
assi assi assi assi assi assi
kassi kassi kassi kassi kassi**

kasetti kasetti kasetti kasetti

Keksi itse sanoja! Kirjoita ne!

Tallenna harjoitus!

13. Harjoitus

Etusormet etsivät yläriviltä kirjaimet r ja y. Ole tarkkana! Kirjoita jokaista harjoitusta kolme riviä.

frf frf frf frf frf frf frf frf frf
rfr rfr rfr rfr rfr rfr rfr rfr rfr

jyj jyj jyj jyj jyj jyj jyj jyj jyj
yjy yjy yjy yjy yjy yjy yjy yjy

frtg frtg frtg frtg frtg frtg
juyh juyh juyh juyh juyh

Tallenna harjoitus!

14. Harjoitus

Kirjoita jokaista harjoitusta kolme riviä.

kyy kyy kyy kyy kyy kyy
ryysy ryysy ryysy ryysy
syylä syylä syylä syylä syylä

rätti rätti rätti rätti rätti rätti
käärö käärö käärö käärö

kyllä kyllä kyllä kyllä kyllä kyllä
lälly lälly lälly lälly lälly lälly

Tallenna harjoitus!

15. Harjoitus

Kirjoita jokaista harjoitusta kolme riviä.

Fuji Fuji Fuji Fuji Fuji Fuji

Ruija Ruija Ruija Ruija Ruija

Turku Turku Turku Turku

Raija Raija Raija Raija Raija

Tuija Tuija Tuija Tuija Tuija

Rölli Rölli Rölli Rölli Rölli

Kirjoittele omia sanojasi!

Tallenna harjoitus!

16. Harjoitus

Varmista taitosi. Harjoittele vielä. Kirjoita jokaista harjoitusta kolme riviä.

**kala lakka kala lakka
haka sakka haka sakka
jalka Jaska jalka Jaska**

**sukka tukka sukka tukka
Ulla kulta Ulla kulta
tuttu juttu tuttu juttu**

Tallenna harjoitus!

17. Harjoitus

Kirjoita jokaista harjoitusta kolme riviä.

sika siika sika siika
lika liika lika liika
kissa kiisla kissa kiisla

rikka Riikka rikka Riikka
rukka tukka rukka tukka
ruukku uuttu ruukku uuttu

rukka Ruka rukka Ruka rukka
Aasi asia Aasi asia Aasi asia

Tallenna harjoitus!

18. Harjoitus

Kirjoita jokaista harjoitusta kolme riviä.

**Satu Tuula Satu Tuula
tyyli Lyyli tyyli Lyyli
faija Kaija faija Kaija**

**takka rakka takka rakka
rakas Saara rakas Saara
katras katras katras**

**yksi kaksi yksi kaksi
kalja kuja kalja kuja
tyly lyly tyly lyly**

Tallenna harjoitus!

19. Harjoitus

Kirjoita jokaista harjoitusta kolme riviä.

**hyrrä kärry hyrrä kärry
särki kiiski särki kiiski**

**ratas särkyi ratas särkyi
sata ärjyi sata ärjyi sata ärjyi**

**lol lol lol lol lol lol lol lol
olo olo olo olo olo olo olo olo**

**Olli Olli Olli Olli Olli Olli
Oulu Oulu Oulu Oulu Oulu**

**ilo ilo ilo ilo ilo ilo ilo ilo ilo
oli oli oli oli oli oli oli oli oli**

Tallenna harjoitus!

20. Harjoitus

VÄLIMERKKEJÄ

Kirjoita välimerkki heti sanan jälkeen!
Välimerkin jälkeen tulee aina välilyönti.
Oikea nimetön painaa alariviltä pisteen.
Vaihtonäppäimen avulla saat kaksoispisteen.
Oikea keskisormi löytää alariviltä pilkun.

Olli käy Oulussa koulua.

Ossi ostaa sukkaa.

Kaisa syö suklaata.

Kyösti kastelee kukkia.

Ulla uskaltaa sukeltaa.

Riikka rassaa rukkia.

Tallenna harjoitus!

21. Harjoitus

Kirjoita tarina kolme kertaa.

Sikalassa

Kaksi suurta sikaa röhkii sikalassa.

Tyttö heittää rehuja.

Äiti huutaa kehuja:

Riski tyttö kulta, sujuu työt sulta.

Kaksi suurta sikaa röhkii sikalassa:

Kiittää, riittää, kiittää...

Tallenna harjoitus!

Tulosta teksti

- **Alt**-näppäin, **Tiedosto/Tulosta** ja paina enter tai
- **CTRL + P** ja paina enter

22. Harjoitus

PIKKUSORMILLE TÖITÄ

Vaihtonäppäimellä saat yläriviltä vasemmalta huutomerkkin ja oikealta kysymysmerkin.

Kirjoita jokaista harjoitusta kolme riviä. Rivit täyteen!

**Tule tänne! Kuka? Ei! Miksi?
Hetimit! Milloin? Hei! Minne?
Terve! Mitä kuuluu? Päivää!**

**Tutustu alariviin! Kirjoita!
Juokse! Odota! Istu!**

Tallenna harjoitus!

23. Harjoitus

Kirjoita jokaista harjoitusta kolme riviä.

jmj jmj jmj jmj jmj jmj jmj
jnj jnj jnj jnj jnj jnj jnj jnj

njm njm njm njm njm njm
jhnm jhnm jhnm jhnm jhnm

kanala kanala kanala kanala
mummola mummola
Mikko Nelli Mikko Nelli

Tallenna harjoitus!

24. Harjoitus

Kirjoita jokaista harjoitusta kolme riviä.

fvf fvf fvf fvf fvf fvf
vfv vfv vfv vfv vfv vfv

gbq qbg gbq qbg qbg qbg
bqb bqb bqb bqb bqb bqb

Fvf Fvf Fvf Fvf Fvf Fvf
Vfv Vfv Vfv Vfv Vfv Vfv

Gbq Qbg Gbq Qbg Qbg
Bqb Bqb Bqb Bqb Bqb

Tallenna harjoitus!

25. Harjoitus

Kirjoita jokaista harjoitusta kolme riviä.

fqbv fqbv fqbv fqbv fqbv
fvbq fvbq fvbq fvbq fvbq

vaara vaara vaara vaara
basso basso basso basso

Isoja alkukirjaimia

Fqbv Fqbv Fqbv Fqbv Fqbv
Fvbq Fvbq Fvbq Fvbq Fvbq

Vaara Vaara Vaara Vaara
Basso Basso Basso Basso

Tallenna harjoitus!

26. Harjoitus

Kirjoita jokaista harjoitusta kolme riviä.

banaani banaani banaani
Bali Bali Bali Bali Bali Bali

Fanni ja Fransu Fanni ja
Fransu Fanni ja Fransu

Faarao Faarao Faarao Faarao

Tallenna harjoitus!

27. Harjoitus

Kirjoita tarina kolme kertaa.

SANKARI

**Kukkulalla kanalassa kiekuu
kukko hurjana:**

Kuka uhkaa kanalaumaa?

**Onko kettu katala tullut
salaan kanalaani?**

**Tulkaa tänne, tulkaa suojaan,
kaikki kanarouvani!**

Annan hatkat ketaleelle.

Olkaa aivan rauhassa.

**Kukko nostaa kannusjalkaa
hioo nokkaa terävää.**

**Kettu säikkyi sankaria,
karkaa kauas tiehensä.**

Tallenna harjoitus! Tulosta **CTRL + P** tai **Alt + Tiedosto/Tulosta** ja paina enter.

28. Harjoitus

Oikealle pikkusormelle töitä. Kirjoita jokaista harjoitusta kolme riviä.

öpö öpö öpö öpö öpö öpö
pöpö pöpö pöpö pöpö pöpö
pöllö pöllö pöllö pöllö pöllö

Kirjoita isolla alkukirjaimella

Öpö Öpö Öpö Öpö Öpö Öpö
Pöpö Pöpö Pöpö Pöpö Pöpö
Pöllö Pöllö Pöllö Pöllö Pöllö

Tallenna harjoitus!

29. Harjoitus

Kirjoita jokaista harjoitusta kolme riviä.

pää pää pää pää pää pää
äkkiä äkkiä äkkiä äkkiä äkkiä

päkiä päkiä päkiä päkiä
lökäpöksy lökäpöksy

Kirjoita isolla alkukirjaimella

Pää Pää Pää Pää Pää Pää
Äkkiä Äkkiä Äkkiä Äkkiä

Päkiä Päkiä Päkiä Päkiä
Lökäpöksy Lökäpöksy

Tallenna harjoitus!

30. Harjoitus

YHDYSMERKKI JA TAVUVIIVA

Kirjoita jokaista harjoitusta kolme riviä.

noita-akka noita-akka

kuorma-auto kuorma-auto

Marja-Liisa Jussi-Pekka

Kirsi-mummi Kalle-setä

koti-ikävä koti-ikävä koti-ikävä

Tallenna harjoitus!

31. Harjoitus

Harjoitellaan vieraita kirjaimia vasemmalla kädellä.

Kirjoita jokaista harjoitusta kolme riviä.

SWSX SWSX SWSX SWSX SWSX

XSWS XSWS XSWS XSWS XSWS

aqaz aqaz aqaz aqaz aqaz

zaqa zaqa zaqa zaqa zaqa

dcde dcde dcde dcde dcde

cded cded cded cded cded

Tallenna harjoitus!

32. Harjoitus

Kirjoita jokaista harjoitusta kolme riviä.

Dacca Dacca Dacca Dacca
Abba Abba Abba Abba Abba

Xantippa Xantippa Xantippa
Zorro Zorro Zorro Zorro

Wales Wales Wales Wales
Quito Quito Quito Quito

Desibeli Desibeli Desibeli

Keksi lisää! Kartasta löytyy nimiä.

Tallenna harjoitus!

33. Harjoitus

Äärimmäisenä oikealla ylhäällä on Å.
Tarvitset sitä ruotsinkielisissä sanoissa.

äää äää äää äää äää äää
ääå äää äää äää äää äää

Åbo Åbo Åbo Åbo Åbo Åbo
påsk påsk påsk påsk påsk

Borgå Borgå Borgå Borgå
Åsa Åsa Åsa Åsa Åsa Åsa Åsa

Åke Åke Åke Åke Åke Åke Åke
Åland Åland Åland Åland

Tallenna harjoitus!

34. Harjoitus

Ole tarkkana seuraavissa lauseissa.

**Peter Quick menee taxilla
jazz-juhlille.**

Foxtrot on hauska tanssi.

**Ouagadougou on kaupunki
Afrikassa.**

James Bond ei pelkää Zorroa.

Harry Potter ja Tylypahka.

Tallenna harjoitus!

35. Harjoitus

Kirjoita jokaista harjoitusta kolme riviä.

**Zaire, Zambia ja Botswana
ovat Afrikan maita.**

**Zorro Zorro Zorro Zorro Zorro
Bambu Bambu Bambu Bambu
www-sivut www-sivut**

Tallenna harjoitus!

36. Harjoitus

RIIMITTELYÄ

**Tanssi, poika, tanssi,
polkkaa!**

Anna kengän kapsahtaa!

Nosta, tyttö, nosta jalkaa!

Kuule kuka naurahtaa...

(jatka itse!)

Keksi lisää omia runoja. Loppusointuja ei välttämättä tarvita.

Tallenna harjoitus!

Tulosta teksti

- **Alt**-näppäin, **Tiedosto/Tulosta** ja paina enter tai
- **CTRL + P** ja paina enter

37. Harjoitus

Harjoitteleme numerot ja merkit ylimmältä riviltä.

Vasen pikkusormi kirjoittaa 1, 2

nimetön 3

keskisormi 4

etusormi 5, 6

oikea etusormi 7, 8

keskisormi 9

nimetön 0

pikkusormelle jää +

123456 123456 123456

7890+ 7890+ 7890+ 7890+

1234567890+ 1234567890+

Tallenna harjoitus!

38. Harjoitus

Kirjoita harjoitus kolme kertaa

**Perttu on syntynyt 24.12.1977
Hän on nyt täysi-ikäinen.**

Mummoni on 86-vuotias.

**Liisa on 3-vuotias, 94 cm pitkä
ja painaa 14 kg.**

Tallenna harjoitus!

39. Harjoitus

Kirjoita todistukseksi

DIPLOMI **(kirjoita tähän oma nimesi)**

**Harjoituksia oli 39.
Kirjoitin joka riviä 5 kertaa.
Harjoittelin kirjoittamista 2
kertaa viikossa x 8 min.
Olen harjoitellut 3 vuotta.
Kirjoitin tänään 46 minuuttia.
Olisin halunnut harjoitella 7
päivää viikossa.
Minä olen mestari.
Olen numero 1.**

Tallenna harjoitus! Tulosta teksti itsellesi
todistukseksi hienosta suorituksesta!

- **Alt**- näppäin, **Tiedosto/Tulosta** ja paina enter tai
- **CTRL + P** ja paina enter

SORMITUSOHJEET

